

Реферат на тему: "Микола Трублаїні"

Микола Трублаїні

М.ТРУБЛАЇНІ

Народився Микола Петрович Трублаєвський, який ввійшов у літературу під псевдонімом Микола Трублаїні, 25 квітня 1907 року на Вінниччині.

Село Вільшанка загубилося серед мальовничих подільських степів, їх чарівність нікого не може залишити байдужим, тим паче, якщо людина не глуха до краси, а душа її, бентежна і вразлива, сповнена високих поривань.

Справді-бо, як багато можна для себе відкрити навіть серед, здавалося б, звичайного й буденного! Треба тільки трохи докласти зусиль та напружити уяву — і вже обриси хмар на видноколі здаються розвихреними вітрилами каравел, іскриста роса в лузі мерехтить закличними зорями космічних далей, а голос степового вітру звучить найчарівнішою музикою.

І малий Миколка, майбутній письменник і мандрівник, жадібно вбирає в себе цю неповторну красу землі, її материнську ласкавість.

Дитинство Трублаїні припало на похмурі дореволюційні літа. Важко тоді жилося трудовій людині. От і Миколин батько, простий лісоруб, працював не докладаючи рук, та це не рятувало сім'ї від нужди.

Коли Микола підріс, його, незважаючи на злидні, все ж віддали в науку до Немирівської гімназії.

Змалку допитливий, він любить слухати казки, цікаві бувальщини. Рано навчившись читати, допізна засиджується над книжками. Особливо любить ті, в яких розповідається про подвиги та далекі мандри...

Безперечно, що прочитане спонукав нас до дерзань, та кожного насамперед навчав й виховує великий учитель — життя, час, люди, з якими спілкуємось.

Миколі не минуло й десяти, а він уже бачив, чув і пережив немало гіркого. З фронтів першої світової війни до своїх убогих осель верталися його скалічені земляки. Нужда, злигодні. Миколин батько, гнаний голодом, з надією заробити копійчину подався на лісорозробки в Сибір...

Потім над подільськими селами пролунав благовісний грім Великого Жовтня. Чулим серцем вбирав хлопець розкотистий голос революції. Звичайно ж, йому хочеться швидше підрости, щоб бути разом із тими, хто перебудовує світ. У 1920 році, коли Миколі щойно виповнилося тринадцять, він залишив школу і, приставши до загону, разом з червоноармійцями вирушив на громадянську війну.

...Можливо, так проходила б одна з чергових читацьких зустрічей Миколи Петровича Трублаїні, коли він був сьогодні з нами. На жаль, письменника нема серед живих. 4 жовтня 1941 року осколок фашистської бомби смертельно поранив Миколу Петровича, який добровільно пішов на фронт захищати від гітлерівських орд рідну землю.

То були суворі й грізні дні. Ворог шалено рвався на схід. На просторах Таврії, де перебував у той час Трублаїні, точилися жорстокі криваві бої. Наші війська змушені були тимчасово відступати. Трублаїні помер у поїзді, який віз поранених до Ростова. Письменника поховали в степу, невідомо біля якої станції.

Лишилися книжки, які він написав для малих і трохи старших читачів. Вони й досі користуються любов'ю в дітей та юнацтва — глибоко людяні, немовби опромінені внутрішнім душевним вогнем. Оповідання й повісті, наснажені високими помислами, вірою в завтрашній день, пройняті романтикою пошуків, бажанням творити прекрасне на землі, завжди і в усьому бути передовим.

Ім'я Миколи Петровича Трублаїні стоїть поряд з іменами кращих українських радянських письменників, які створювали літературу для дітей у двадцяті — тридцяті роки.

Навряд чи думав Микола Трублаєвський, меткий чорноокий хлопчина, що стане колись відомим письменником. Він народився 25 квітня 1907 року в селі Вільшанці на Поділлі. Батько його працював у лісному відомстві, мати — сільська вчителька. У Вільшанці минуло дитинство і перші юнацькі роки Миколи. Був він, як усі. Хіба тільки жадоба до літератури змалку виділяла його серед однолітків та ще бажання самому писати. І він пробує свої сили — пише до місцевої газети "Червоний край" невеликі статті, кореспонденції. Його, як і інших запальних, допитливих юнаків, гостро цікавило все, що відбувалось на той час у селі.

А воно жило напруженим життям. Хоч закінчилася громадянська війна, боротьба за утвердження Радянської влади тривала. Ще треба було покінчити з білогвардійськими та петлюрівськими недобитками, непманами, куркулями. Село прозрівало від вікової темряви. Нове нестримно пробивало собі дорогу вперед.

Микола бачив зміни, які відбувалися в його рідній Вільшанці, і всією душею прагнув зміцнювати нове життя. Юнак першим у Вільшанці вступив до комсомолу, став організатором комсомольського осередку. Незабаром організував у селі хату-читальню і довгий час працював її завідувачем.

Кореспондентські дописи Трублаєвського привертають увагу громадськості. Його статті друкує навіть республіканська газета "Вісті". Микола не тільки проявив у них свій талант нарисовця, вміння художньо змалювати обстановку подільського села, але й показати паростки нового, зазирнути в завтрашній день радянської дійсності. Ця якість згодом ще більше виявилась у його повістях.

На початку 1925 року Миколу Трублаєвського відрядили на курси журналістики при ЦК КП(б)У в Харкові, що був на той час столицею Радянської "України". Бурхливе життя кореспондента захопило юнака. Він учився і водночас працював позаштатне в харківських газетах. Щодня мандрував трамваями по місту, вишукуючи цікавий матеріал для першої харківської вечірки — газети "Вечірнє радіо". Можливо, ті міські мандри і пробудили в ньому бажання сягнути ширших обріїв, вирушити в далекі подорожі просторами рідної Батьківщини. Енергійний і допитливий, він прагнув усе збагнути, все побачити на власні очі.

І ось перша дальня подорож, в яку вирушив Микола Трублаєвський уже як штатний кореспондент республіканської газети "Вісті".— двомісячна поїздка на Далекий Схід. Це було взимку 1927 року. Подорож справила на молодого журналіста незабутнє враження. Про поїздку до Владивостока, зустрічі з цікавими людьми він написав і видрукував у "Вістях" кілька великих нарисів. Підписав їх псевдонімом Трублаїні.

Тим часом мрія про нові подорожі не згасала, а навпаки — розпалювалась усе більше. Скоро йому поталанило: Микола потрапив на криголам "Ф. Літке", який ішов від Севастополя до Владивостока через Суецький канал, а звідти мав вирушити в полярний рейс до острова Врангеля. Наполегливість, з якою М. Трублаїні домігся права взяти участь у цьому плаванні, гідна подиву. Його не лякали труднощі тривалої мандрівки, нелегка праця паровичного днювального, яким він влаштувався на криголамі.

Нариси про подорож Трублаїні надсилав ще по дорозі з Севастополя до Владивостока. То були розділи майбутньої книги "До Арктики через тропіки", їх друкував окремими подачами харківський журнал "Молодняк".

У книжках Трублаїні вражає особлива піднесеність, любов і повага, з якою він ставився до підкорювачів морської стихії. Люди натхненні й благородні, палкі патріоти соціалістичної Батьківщини, до кінця віддані своїй справі — такими постають моряки, звіробой, полярники, вчені зі сторінок нарисів Миколи Трублаїні.

На Півночі письменник близько познайомився з життям, побутом, звичаями місцевих народів — чукчів, ескімосів, якутів, ненців. У нього прокинулось нестримне бажання розповісти про них широкому читачеві. І розповісти не в формі документального

нарису, а засобами художнього слова, лаконічно й по можливості виразніше. Він розраховував передусім на малих читачів, які найменше знали про Північ та її мешканців.

Микола Трублаїні пише ряд оповідань. У них з особливою силою проявився талант письменника.

Перед юним читачем постають дивовижні й незвичні картини життя найпівнічніших радянських народів.

...Холодне, скуте багатометровим шаром криги Чукотське море. Десь далеко мовби стріляють з гармат. То лускають велетенські крижини, гнані вітром і морською течією. Над берегом і морем надовго зависла полярна ніч. Чорну темінь лише вряди-годи пробиває химерне полярне сяйво, що фантастичними стовпами спалахує у високості, відсвічуючи різнокольоровими іскрами на снігу.

Все живе поховалося. Тільки білий ведмідь коли-не-коли навідається до берега, шукаючи поживу.

Поховались і люди. Ген, у темноті, бовваніють їхні яранги — присипані снігом намети із нерп'ячих шкур. Тепер не час для полювання. Люди живуть запасами, що їх створили задалегідь, полюючи на моржів і тюленів.

Важко прожити людині на Півночі. Тріскучі морози змушують щільніше кутатися в

хутра. Люті хуртовини, гнані ураганними вітрами, загрожують позносити житла. Голодні звірі підходять близько до осель. Тут усюди небезпека, всюди загроза життю...

Та коли є тільки це... Мов чорна полярна ніч, нависає над людьми інший, духовний морок — темрява забобонів, сліпої віри в злих і добрих духів, напівдикунські звичаї. Людською темнотою користуються різні ошуканці та пройдисвіти — шамани, знахарі й інші дармоїди. Люди не вміють лікувати хвороби, не знають, що таке книжки, радіо, газети... Щиросердні й чесні, вони нерідко стають жертвами власної довірливості, і тоді розігруються драми, як, скажімо, та, що мало не скінчилася трагічно для однієї чукотської родини.

А ось інше оповідання.

На далекому острові серед крижаного моря живуть ескімоси. Вони теж у тенетах забобонів, і там верховодить шаман... Дівчина Мамаюк, щоб урятувати від голодної смерті своїх батьків, забиває рожеву чайку. Цим вона порушує давній звичай острова і накликає на себе прокляття шамана. Він вимагає прогнати Мамаюк з острова, водночас наказуючи їй задушити свого брата Овайюака, ще недавно найкращого мисливця на острові. Оввійюак осліп і тепер нездатний себе прогодувати.

Мамаюк у розпачі. На допомогу їй приходить Анка, героїня оповідання "Малий посланець". Вона вивозить Мамаюк з острова, а потім повертається. З нею прибувають "люди з червоними зірками", і на глухому острові змінюється життя. Тепер шаман безсилий що-небудь вдіяти. Так закінчується оповідання "Крила рожевої чайки".

Твори Миколи Трублаїні "Малий посланець", "Вовки гоняться за оленями", "З півночі мчав ураган", "Волохан", "Лови білого ведмеда", "Берег невідомого острова", "Крила рожевої чайки" та інші давно стали хрестоматійними. Автор не просто описав у них екзотику далеких північних країв. Там змальовано людей, які по-різному ставляться до життя, добрих і лихих, мислячих і задурманених дідівськими забобонами. Справжній і глибокий художник, письменник уміло й тонко показує, як у нових умовах змінюються їхні погляди, сприйняття природи, розуміння свого місця в людському колективі, як почуття людяності і благородства допомагають переборювати усе старе й віджиле.

В оповіданнях Миколи Трублаїні, крім захоплюючих сюжетів, багато пізнавального, того, що могло схопити тільки гостре й допитливе око письменника, людини вразливої і спостережливої. В Трублаїні романтик поєднується зі строгим реалістом, котрий прагнув максимально точно змалювати те, що бачив і чув. Він не терпів фальші, надуманості, вигадки. Своїх героїв малював з натури, відбираючи тільки найхарактерніше, те, що відрізняло їх від інших. Так само добирав ситуації. Тому оповідання про Північ вражають нас життєвою переконливістю.

Герої північних оповідань — постаті дуже колоритні. Тут діють дорослі й діти — морські мисливці, капітани, боцмани, кочегари, юнги, вчені-метеорологи, гідрологи, їхня праця здебільшого тяжка, пов'язана з багатьма небезпеками, праця, що вимагає і сили волі, і мужності, і винахідливості. Однак люди не схиляються перед труднощами. Вони пишаються своєю працею, тим, що на їхню долю випала честь підкорювати

Арктику. Вони не лише полюють на морського звіра, здобувають цінні хутра, шкури, нерп'ячий жир, моржеві ікла, а й хочуть прислужитися науці. Так, в оповіданні "Погонич блакитного кита" зоолог Офіура та капітан корабля Муль докладають зусиль, щоб спіймати й навчити живого кита. Мріє приручити білого ведмеда, зробити його свійською твариною мисливець Попадай ("Лови білого ведмеда").

Людям часто доводиться боротись із стихією, та, як правило, в цій боротьбі вони виходять переможцями. Ніщо не може здолати людину, якщо вона хоробра, вольова, цілеспрямована. Тоді людина сильніша за природу, сильніша навіть за саму смерть...

М. Трублаїні закликає юного читача: "Будь хоробрим, витривалим. Це потрібно для Батьківщини, для тебе самого. Учись у мужніх, кмітливих, стійких, наслідуй їх. Вони допоможуть тобі стати справжнім громадянином, покорителем суворої Арктики".

Мужність і героїзм проявляють не тільки дорослі, а й діти. Такими є, скажімо, підлітки в оповіданні "Хатина на кризі" — українець Володя Велетень, якут Оротук, чукча Темар, які на гідросанях доїхали до Північного полюса. По дорозі хлопці зазнали багато пригод, побували в таборі зимівників, а коли повернулись додому, дали слово присвятити себе освоєнню радянської Півночі. Оповідання символізує дружбу народів нашої країни.

В більшості північних оповідань діють одні й ті ж дитячі персонажі — Володя Велетень, Оротук, Темар, Анка. Самі оповідання — немовби розділи однієї книжки. Не дивно, що письменник подумував об'єднати їх у повість, однак намір цей не був здійснений.

Оповідання про Далеку Північ принесли велику популярність Миколі Трублаїні. Вони поставили його в один ряд з такими вже широко відомими на той час дитячими письменниками, як Андрій Головка, Олесь Донченко, Петро Панч, Олександр Копиленко та інші.

До теми освоєння Арктики Микола Трублаїні ще раз повертається у повісті "Лахтак", яка вийшла 1935 року. Твір має гострий, динамічний сюжет. По суті, це одна з перших повістей в українській дитячій літературі, де по-новому ставилось і розв'язувалося питання про позитивного героя в пригодницькому творі. Головний персонаж тут — штурман Кар. Автор наділив його кращими якостями — мужністю, патріотизмом, людяністю, розумом, простотою. Очоливши команду на судні "Лахтак", досвідчений штурман, завдяки своїй рішучості, витримці, діяльності виходить переможцем з дуже складних і небезпечних ситуацій. Він рятує корабель та його нечисленну команду.

Повість "Лахтак" була завершальним твором письменника про Далеку Північ.

Невдовзі М. Трублаїні звернувся до інших тем, але любов до Арктики лишилася в нього на все життя. Свою любов хотів передати юним друзям, яких у нього було дуже багато.

М. Трублаїні не лише домагався, щоб його твори були цікавими й змістовними, але й боровся за якість усієї літератури для дітей, був одним з її критиків і теоретиків.

І коли почалася війна, Микола Трублаїні не стояв перед вибором, що робити далі.

Першого ж дня війни подав заяву до партійної організації про бажання негайно йти на фронт. Коли ж згодом його прохання задовольнили, поїхав як військовий кореспондент фронтової газети "Знамя Родины" — одразу на передову, де клекотів гарячий бій.

А через два тижні письменника не стало...

Він міг би ще багато написати, якби невблаганна, смерть не вирвала його, ще молодого, письменницьких лав. У Трублаїні були широкі плани, цікаві оригінальні задуми. Йому завжди властива була невситима жага знань, прагнення про все довідатись, глибоко вивчити життя людей. Свої твори він подовгу обдумував, старанно вивчав усе, про що збирався написати, розповісти в книжці.

Життя Миколи Петровича Трублаїні — дивовижна одіссея романтика, закоханого в Арктику, невтомного мандрівника, глибокого знавця дитячої душі. Але передусім — це життя комуніста, радянського громадянина, палкого патріота Соціалістичної Вітчизни, який був і назавжди лишиться з нами.